

2. Кузнецов Д. Пропаганда и наглядная агитация в КНР: история и современность. Москва: Флинта, 2016. С. 247–360.

3. Liu Hulan. *Chinese Posters*. 2019. URL: <https://chinese posters.net/themes/liuhulan>

4. Monsters and Demons (1966–1967). 2017. URL: <https://chinese posters.net/themes/monsters-demons.php>

5. Pan Dongzi. *Chinese Posters*. 2004. URL: <https://chinese posters.net/themes/pandongzi>

Ллюхіна Катерина

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

БЛОКОВЕ ПРОТИСТОЯННЯ В СИСТЕМІ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ

Анотація. У статті розглянуто причини та еволюцію використання спорту як інструмента великої політики двох блоків з часу виступу СРСР на Іграх Олімпіад в Хельсінкі до закінчення «холодної війни». За допомогою аналізу публікацій та статистичного методів простежуються різні напрями використання спорту як інструмента для взаємовпливу політичних акторів.

Ключові слова: спорт, «холодна війна», СРСР, США.

Abstract. The article considers the reasons and evolution of the use of sports as a tool of big politics of the two blocs from the time of the USSR's performance at the Olympic Games in Helsinki until the end of the Cold War. Through the analysis of publications and statistical methods, various directions of using sports as a tool for the interaction of political actors are traced.

Keywords: sports, Cold War, USSR, USA.

Порушення принципів олімпізму, проголошених П'єром де Кубертенем, виражене в політизації спорту [3, с. 11] спостерігається з початку відродження Ігор Олімпіад, що проявляється у використанні політичними акторами олімпійської арени для просування своїх ідеологій для впливу на масову свідомість. Після Першої Світової війни, коли на мапі світу з'явилося багато нових держав та державних утворень, націоналістичні ідеї стали переважати у суспільстві, що не могло не вплинути на трансформацію ідеї олімпізму [7, с. 99]. У такий спосіб Ігри Олімпіад «еволюціонували в ритуалістичну боротьбу однієї нації над іншою. Олімпійські атлети стали солдатами спорту, пронизаного гротескною концепцією національного престижу» [2, с. 65].

Спорт як інструмент тиску на владу. З часів встановлення Ялтинського-Постдамської системи міжнародних відносин до закінчення «холодної війни» у системі олімпійського руху відбулися значні зміни. Після Другої світової війни у США поширювалися ідеї про подальше зміцнення позицій у світі, для цього було використано цілий комплекс силових і несилових засобів. Обидва блоки використовували міжнародну арену для появу своїх політичних інтересів, намагаючись здійснити вплив на масову свідомість. США, дотримуючись доктрини «стримування», відмовлялися від активної дипломатії з СРСР і

намагалися його ізолювати, сподіваючись, що радянська комуністична система зрештою буде м'якшати або зруйнується [6, с. 413]. СРСР до 1952 р. [1] не був задіяний в Іграх Олімпіад, не маючи можливості представити збірну команду на офіційному рівні.

Спорт як засіб демонстрації могутності держави. До вступу СРСР на олімпійську арену збірна США уже мала значну кількість олімпійських нагород, заявивши про себе як про серйозного суперника. Крім цього, три міста США до 1952 р. уже були господарями Ігор Олімпіад (1904 – Сент-Луїс, 1932 – Лос-Анжелес, Лейк Плейсід). Економічна криза 1929–1933 рр., що охопила велику кількість розвинутих держав, ставила під сумнів проведення Ігор, це було однією з можливостей демонстрації економічної могутності держави за рахунок організації Ігор на високому рівні. Саме географічне розташування і економічні труднощі третіх та дев'ятих Ігор Олімпіад стали перепорою для прибуття представників з віддалених країн, що дало змогу заробити велику кількість медалей представникам США [5].

Спорт як елемент переваги над політичним опонентом. Противником участі в Іграх Олімпіад СРСР було керівництво НОК, вказуючи на несприятливу комуністичну ідеологію. Лише з 1952 р. [1] СРСР стає повноправним учасником олімпійського руху. Олімпійський дебют спортсменів СРСР на XV Іграх в Хельсінкі був переконливим. Команда радянських спортсменів була найчисельнішою на Іграх, зайнявши другу позицію за кількістю очок в неофіційному командному заліку з невеликим відривом від США. У такий спосіб боротьба за перевагу в спорті стала головним символом політичної боротьби наддержав і одночасно основних політичних таборів світу. З цього часу боротьба двох блоків переходить на олімпійську арену.

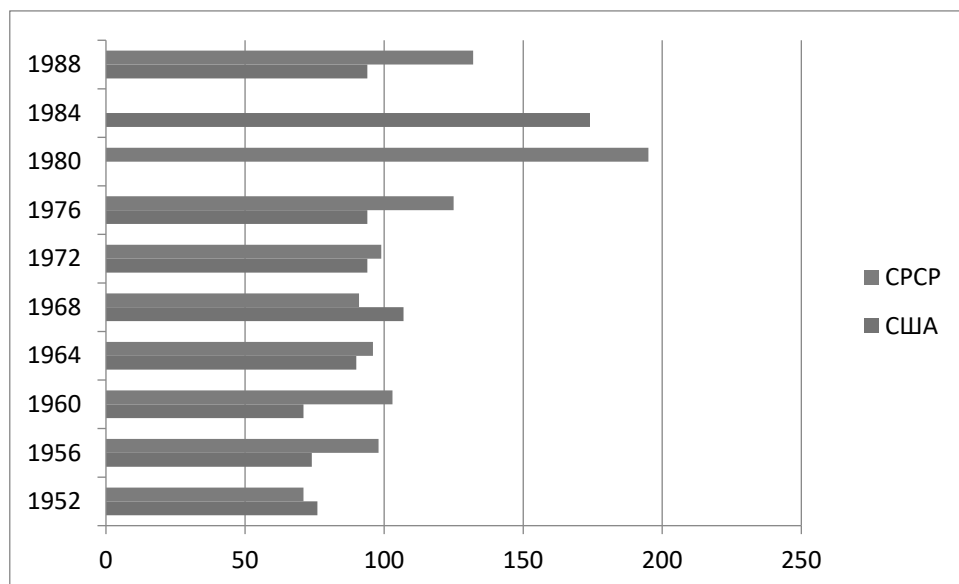

Рис. 1 – Кількість медалей збірних команд СРСР і США в неофіційному командному заліку на Літніх іграх Олімпіад (1952–1988 рр.)

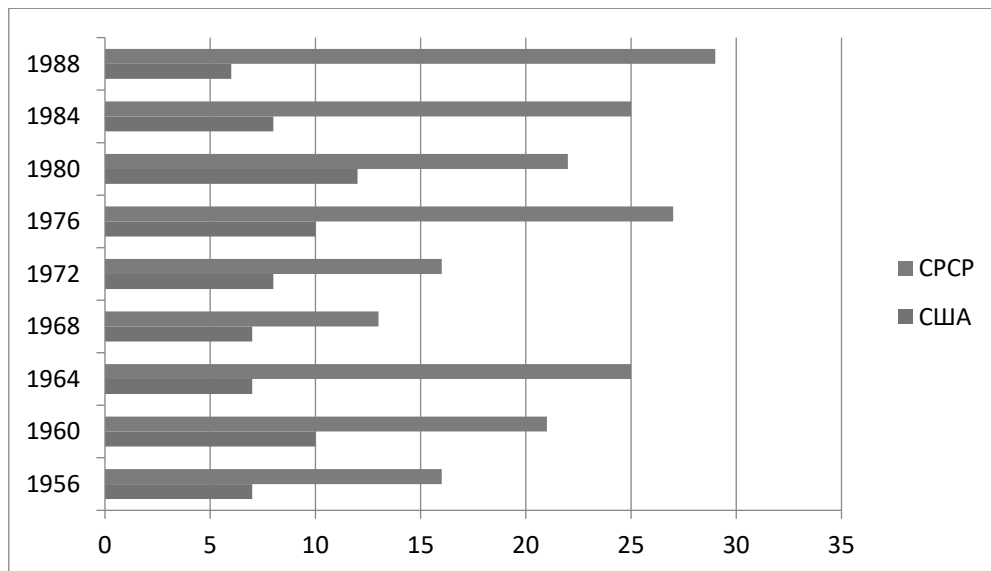

Рис. 2 – Кількість медалей збірних команд СРСР і США в неофіційному командному заліку на Зимових олімпійських іграх (1952–1988 рр.)

Згідно з рис. 1 та рис. 2, на яких відображено результати збірних команд СРСР та США, протягом періоду участі СРСР в олімпійському русі спостерігається перевага збірної СРСР над збірною США у Зимових Олімпійських Іграх та у семи з десяти Іграх Олімпіад. Боротьба за кількість медалей, що супроводжується значною увагою уболівальників в усьому світі, сприяє утворенню суспільної думки про перевагу однієї нації над іншою. Високі здобутки спортсменів піднімають загальний рейтинг держави в очах світової громадськості, що впливає на розстановку політичних сил на міжнародній арені [8, с. 72].

Спорт як елемент політичного протесту. Бойкот Ігор Олімпіад-80 з боку США, який ґрунтувався на введенні радянських військ в Афганістан, дорого обійшовся СРСР в політичному плані. Столицю СРСР було обрано містом-господарем XXII Ігор під час 75-ої сесії МОК [1] ще до радянської інтервенції, яку не тільки Захід, але й численні народи «третього світу» суворо засудили [6, с. 711, 725]. Заклик Дж. Картера не делегувати спортсменів на XXII Ігри Олімпіад знайшов відгук у 64 держав, включно з Канадою, ФРН, Японією тощо. Зі свого боку бойкот Ігор Олімпіад-1984 зі сторони соціалістичного блоку, окрім Румунії, Югославії та КНР, став одним з етапів багаторічного протистояння.

Під час «холодної війни» спорт і політика знаходилися в складних взаєминах, що змінювалися протягом блокового протистояння. Водночас і сама ідея олімпізму еволюціонувала, оскільки сучасний міжнародний спорт перетворився на важливе соціальне і політичне явище, яке має помітний вплив на всі сторони сучасного суспільства, перетворившись на демонстрацію могутності держав, а не тільки миру і взаєморозуміння, як хотів П'єр де Кубертен. Після руйнування біполярної системи перетворення її на багатополярну зруйнувало протистояння, зруйнувалася стабільність у багаторічному опозиційному супротиві, що спричинило більш непередбачувані

сценарії прояву політичних інтересів, ареною для яких є Ігри Олімпіад, що впливає на рівень міжнародної безпеки.

Джерела та література

1. IOC vote history. URL: <http://www.aldaver.com/votes.html>
2. Natan A. Sport and Politics in J. Loy and G. Kenyon (eds.). Sport, Culture and Society. New York: MacMillan, 1969. P. 204.
3. Olympic charter. URL: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf#_ga=1.229447708.165029295.1463838095he
4. Truman Doctrine. URL: <http://terpconnect.umd.edu/~jklumpp/ARD/Truman.pdf>
5. United states of America medals. URL: <https://www.olympic.org/united-states-of-america>
6. Дюрозель Жан-Батіст. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів: пер. Є. Марічев та ін. Київ: Основи, 1999. 903 с.
7. Круглик И. Эволюция идей олимпизма от античности до современности. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. Київ. 2018. № 4. С. 96–101.
8. Марков А. С. Эволюция международного спортивного движения: от спорта ради мира к спорту как политическому инструменту. *Вестник Московского университета*. Сер. 27: Глобалистика и геополитика. Москва: Изд-во Моск. ун-та. № 3. С. 67–75.

СЕКЦІЯ 11

МЕМОРІАЛЬНИЙ ВИМІР ІСТОРІЇ

Драчук Юлія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

РЕВОЛЮЦІЙНІ ПОДІЇ 1917–1919 РР. НА ВІННИЧЧИНІ У ЖІНОЧОМУ ФОКУСІ: СПОГАДИ МАРІЇ СОБАНСЬКОЇ

Анотація. У роботі досліджено мемуари М. Собанської, у яких віддзеркалено ставлення до подій, що сталися в її житті під час революції 1917–1921 рр.

Ключові слова: Марія Собанська, Поділля, жінка, жіноча історія, революція.

Abstract. In the article examines M. Sobanska's memoirs, which reflect the attitude to the events that took place in her life during the revolution of 1917–1921.

Keywords: Maria Sobanska, Podillya, woman, women's history, revolution.